

פרשת חקת - הדרך להתקדמות - לבחור להתמודד

1. במדבר (פרשת חקת) פרק כ פסוק יד - כא
(יד) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם כֹּה אָמַר אַחִיךָ יִשְׂרָאֵל אֲתָה יָדַעְתָּ אֶת כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְּאֵתָנוּ: ... (ז') נַעֲבְרָה נָא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכַרְם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גַּלְף לֹא נִטֶּה יְמִין וְשָׂמְאוֹל עַד אֲשֶׁר נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ: (יח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדוֹם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן בְּחָרְבִי אֲצֹא לְקִרְאֲתֶךָ: (יט) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִסְלָה נַעֲלֶה וְאִם מִימֶיךָ נִשְׁתֶּה אָנֹכִי וּמִקֵּנִי וְנִתְּתִי מִכְרָם רַק אִין דָּבַר בְּרַגְלִי אֶעֱבְרָה: (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדוֹם לְקִרְאָתוֹ בְּעַם כְּבֹד וּבְיַד חֲזָקָה: (כא) וַיִּמָּאן אֲדוֹם נִתֵּן אֶת יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיִּט יִשְׂרָאֵל מֵעַלְיוֹ: פ

2. דברים (פרשת דברים) פרק ב פסוק ה
אל תתגרו בם כי לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף רגל כי ירשה לעשו נתתי את הר שעיר:
רש"י

(ה) עד מדרך כף רגל - אפילו מדרך כף רגל, כלומר אפילו דריסת הרגל איני מרשה לכם לעבור בארצם שלא ברשות.

3. במדבר (פרשת חקת) פרק כ פסוק כב
(כב) וַיִּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה הִרְ הֵהָר:
רש"י

(כב) כל העדה - כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר, ואלו מאותן שכתוב בהן חיים כולכם היום:

4. במדבר (פרשת חקת) פרק כ פסוק כג - כד
(כג) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן בְּהֵר הַהָר עַל גְּבוּל אֶרֶץ אֲדוֹם לֵאמֹר: (כד) וַיֹּסֶף אֶהֱרֹן אֶל עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מְרִיתֶם אֶת פִּי לְמִי מְרִיבָה:

5. במדבר (פרשת חקת) פרק כ פסוק א
וַיִּשְׁמַע הַכֹּהֲנֵי מֶלֶךְ עֶרְד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי:
רש"י

וישמע הכנעני - שמע שמת אהרן ונסתלקו עניי כבוד וכו' ... דרך האתרים - דרך הנגב שהלכו בה המרגלים שנאמר (במדבר יג, כב) ויעלו בנגב.

6. רש"י במדבר (פרשת פינחס) פרק כו פסוק יג
ומצאתי בגמ' ירושלמית, שכשמת אהרן נסתלקו עניי כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה, שנאמר (דברים י', ו) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, והלא בהר ההר מת, וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם, והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל, ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי, והרביעית לא ידעתי מה היא.

7. מתוך אתר ארץ חמדה מאמר הפחד מההר
הכתוב עצמו מרמז שלא היתה מלחמה ממשית. כדי להילחם במחנה ישראל יש צורך להתקרב אליו. כך מצאנו במלחמת עמלק (שמות יז, ח) - **וַיָּבֹא עַמְלֵק וַיִּלְחַם עִם יִשְׂרָאֵל**; כך מצאנו במלחמת סיחון (במדבר כא, כג) **וַיִּצְאֶסָף סִיחֹן אֶת כָּל עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאֵת יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה**; כך מצאנו במלחמת עוג (במדבר כא, לג) **וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן לְקִרְאֵתָם הוּא וְכָל עַמּוֹ לְמִלְחָמָה**. אולם הפרט ההכרחי הזה (**וַיָּבֹא וַיֵּצֵא**) אינו מופיע כאן, ונאמר רק - **וַיִּשְׁמַע הַכֹּהֲנֵי מֶלֶךְ עֶרְד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמֶּנּוּ שָׁבִי**. מלך ערד נלחם בם ושבה מהם שבויים - בלא לבוא אליהם! הוא עשה זאת בהבל פיו! **מדובר היה במלחמה**

פסיכולוגית. לפיכך, לא נפלו אנשים מישראל במלחמה; ולא מוזכר שהאויב הצליח לשבות אנשים שהיו נחשלים או שגרו בקצה המחנה.

8. במדבר (פרשת חקת) פרק כ פסוק ב-ג
(ב) וַיִּדַר יִשְׂרָאֵל נָדַר לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֵּן אֶת הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֵתִי אֶת עַרְיָהֶם: (ג) וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת הַכֹּהֲנֵי וַיַּחֲרֵם אֶתְהֶם וְאֶת עַרְיָהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם חֶרְמָה: פ

9. שופטים פרק א פסוק טז - יז
(טז) וּבְנֵי קִיִּי חָתָן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת בְּנֵי הַיְהוּדָה מְדַבְּרֵי הַיְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנִגְבַּ עֶרְד וַיִּלְךְ וַיֵּשֶׁב אֶת הָעַם: (יז) וַיִּלְךְ הַיְהוּדָה אֶת שְׁמֵעוֹן אַחִיו וַיַּכּוּ אֶת הַכֹּהֲנֵי יוֹשֵׁב צֶפֶת וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הָעִיר חֶרְמָה:

10. רמב"ן במדבר (פרשת חקת) פרק כ פסוק א
והנכון בעיני, כי זה מלך ערד הוא יושב בנגב מעבר לירדן ימה בארץ כנען על יד הירדן בגבול בני יהודה סמוך לחברון שהיא בנגב, ושמע מרחוק בבוא בני ישראל ובא דרך האתרים אל ערבות מואב להלחם עמהם שם, וזה טעם "וישמע", ולכך ספר הכתוב "והוא יושב בנגב בארץ כנען" כי בא מארץ אחרת אל מקום ישראל. ונדרו ישראל נדר לה' שאם יתן אותו בידם שיחרימו כל אשר להם לה', וספר הכתוב כי שמע השם תפלתם ונדרו נדר לה' ושלמו אותו. כי הרגו אותם עתה בימי משה, כמו שצוה (ויקרא כז כט) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת, ונתנו כל שללם לאוצר בית ה': והשלים עוד בכאן לספר, כי החרימו ישראל גם את עריהם אחרי בואם בארץ כנען אחרי מות יהושע לקיים את נדרם אשר נדרו ויקראו שם הערים חרמה.

11. מעשי ה' מעשי תורה פרק כט (פרשת חקת)
רבי אליעזר ב"ר אליהו אשכנזי היה נכדו של רבי יוסף קולון (מהרי"ק), גדול חכמי איטליה בסוף תקופת הראשונים. נולד כנראה באיטליה בשנת רע"ג (1513)

אין פירושו שאז בימי משה החרימום, וגם כבר אמרנו שאין לומר שההריגה היתה אז בימי משה והערים בימי יהושע, שאין הכתוב מורה כן, רק שיחד החרימום אותם ואת הערים, ועוד שאם היתה ההריגה אז, למה זה קיצר הכתוב בבלתי הודיע ענין המלחמה הזאת ופרטיה כמו שהגיד במלחמת עמלק ומדין וסיחון ועוג, אבל **ודאי שבימי יהושע נתקיים הנדר כאשר אמרנו**.

12. מתוך אתר ארץ חמדה מאמר הפחד מההר
עם ישראל ידע שאסור להם להישאר במצב הדיכאוני שהם היו שרויים בזמן המרגלים. הם ידעו שהם צריכים להביע את ביטחונם בהבטחות שהקב"ה הבטיח להם, ובכללן (דברים ז, א-ב) - **וַיִּשְׁלַח גוֹיִם רַבִּים מִפְּנֵיךָ... וַיִּתְּנֶם ד' אֱ-לֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתֶם הַחָרָם תַּחֲרִים אִתְּם...**. הכתוב מספר: **"וַיִּדַר יִשְׂרָאֵל נָדַר לֵה' וַיֹּאמֶר אִם נָתַן תִּתֵּן אֶת הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֵתִי אֶת עַרְיָהֶם"**. לשון הכתוב מזכירה כתוב דומה (בראשית כח, כ-כא) - **"וַיִּדַר יַעֲקֹב נָדַר לֵאמֹר אִם יִהְיֶה אֱ-לֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרָנִי בְּדֶרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן לִי לָחֵם לֶאֱכֹל וַיִּגְדַּל לְלִבִּי: וְשָׁבִיתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי וְהָיָה ד' לִי לֵ-לֹהִים"**. הלשון הדומה בנדר של בני ישראל מרמזת, שהמלה "אם" מופיעה גם כאן - במשמעות של הבעת בטחון. בני ישראל הביעו בטחון שהקב"ה ייתן את העם הזה בידם, ושהם יצליחו להחרים את עריהם.... הביטחון חלחל לכל בני ישראל; והם חש שוב - שהם חזקים כמו "הר". הם חשו כאלו הם כבר באו וכבשו והחרימו את הכנענים שתכננו להתקיף אותם; ולכן בני ישראל קראו לאזור שבו ישבו הכנענים "חרמה". הסוחרים הגויים שחזרו ל"כנעני מלך ערד" ספרו להם על תחושת

הבטחון והעליונות של עם ישראל; ואז המצב התהפך, ו"הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךָ עָרַד" חשו כאלו בני ישראל כבר באו וכבשו והחרימו אותם. זו המשמעות הפשוטה של הכתוב בפרשת 'מסעי': "וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךָ עָרַד וְהוּא יָשָׁב בְּגִבְבֵי בְּאֵרָץ כְּנָעַן בְּבֵית יִשְׂרָאֵל". מלחמת "הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךָ עָרַד" היתה מלחמה פסיכולוגית של "הפרחת שמועות", והניצחון במלחמה הזו היה בידי ישראל. בשלב הסופי האויב "שמע" - שבני ישראל מרגישים כאילו הם כבר "באו" אליהם והחרימו אותם.

13. בראשית (פרשת לך לך) פרק טז פסוק ז - ט (ז) וַיִּמְצָא מֵלֶאכֶּה ה' עַל עַיִן הַמַּיִם בְּמִדְבָּר עַל הָעֵינַן בְּדֶרֶךְ שׁוּר; (ח) וַיֹּאמֶר הַגֵּר שִׁפְחַת שְׂרֵי אִי מִזֶּה בָּאת וְאֵנָה תִּלְכִי וְתֹאמְרִי מִפְּנֵי שְׂרֵי גְבֻרָתִי אֲנִי בְּרַחַת: (ט) וַיֹּאמֶר לָהּ מֵלֶאכֶּה ה' שׁוּבִי אֶל גְּבֻרָתְךָ וְהִתְעַנִּי תַחַת יְדֵי: רמב"ן

רמז כי לא תצא לחפשי ממנה, כי בני שרה ימשלו בזרעה לעולם:

14. עמוס פרק ה פסוק יט כְּאֶשֶׁר יִבּוֹשׂ אִישׁ מִפְּנֵי הָאֵרֶץ וּפָגְעוּ הַדָּב וְכָא הַבַּיִת וְסִמָּךְ יָדוֹ עַל הַקִּיר וַיִּנְשְׁכוּ הַנְּחָשׁ:

15. ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה מח כי הש" מלא רחמים, ורוצה בעבודתך מאד. ודע, שכל התנועות וההתקוות, שאתה ניתק ונתקת בכל פעם איזה מעט מן גשמיות לעבודתו ית', כולם מתקבצים ומתחברים ומתקשרים ובאים לעזרתך, בעת הצורך. דהיינו, כשיש ח"ו איזה דוחק ועת צרה ח"ו. ודע, שהאדם צריך לעבור על גשר צר מאד מאד, והכלל והעיקר שלא יתפחד כלל:

הימנעות מהתמודדות גורם לצמצום הדעת

16. במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ד (ד) וַיִּסְעוּ מֵהָר הַהַר דֶּרֶךְ יַם סוּף לְסַבֵּב אֶת אֶרֶץ אֲדוּם וַתִּקְצַר נַפְשׁוֹ הָעַם בְּדֶרֶךָ: רש"י

ותקצר נפש העם בדרך - בטורח הדרך שהוקשה להם. אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אבותינו ונשתהו שלשים ושמונה שנה עד היום, לפיכך קצרה נפשם בעיני הדרך.

17. רש"י במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ד וכל דבר הקשה על אדם נופל בו לשון קצור נפש, כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר, ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הצער, ובדבר המטריח נופל לשון גודל, שגדול הוא וכבד על האדם,

18. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ק עמוד ב רבי יהושע בן לוי אמר: כל ימי עני רעים - זה שדעתו קצרה (משים ללבו כל דאגות חבירו ודואג על כל מה שעתיד לבא עליו), וטוב לב משתה תמיד - זה שדעתו רחבה (ואינו משים ללבו דאגה כל כך, ליטא אחרינא: דעתו קצרה - רגז).

באור תלונת ישראל על ה' ומשה

19. במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ה וַיִּדְבֹּר הָעַם בְּאַלְקִים וּבַמִּשֶׁה לְמַה הֶעֱלִיתֵנוּ מִמִּצְרָיִם לְמוֹת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֵם וְאֵין מַיִם וַנִּפְשְׁנוּ קֶצֶה בְּלָחֵם הַקֶּלֶקֶל:

20. רבינו בחיי במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ה (ה) כי אין לחם ואין מים. יש לתמוה והלא המן היה יורד להם בכל יום ויום, גם רבוי המים היה להם מנס הסלע שנתחדש להם עתה.

21. דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר פרק כא פסוק ד (ד) ויסעו מהר ההר לסבוב את ארץ אדום וגו'. וכתוב ותקצר נפש העם כיון שראו שחזרו לאחוריהם אל הדרך המדבר היה קשה בעיניהם כמות כי היו סבורין ליכנס מיד לארץ ישראל ולאכול מתבואת הארץ ועכשיו חוזרין למקום שאין מים ומזון מצויין שם. וכי תימא מה קפידא יש כאן הרי היה להם מן לכך כתיב ונפשנו קצה בלחם הקלקל אינו דומה רואה וטועם לטועם בלא ראייה שלפי שאינו רואה ממשות הדבר שאינו (שהוא) טועם ואינו נחשב בעיניו לכלום

22. רבינו בחיי במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ה זו היתה תלונתם, אמרו: הנה ענינו משונה, "אין לנו לחם ומים" כשאר האומות, כי שאר האומות אם היו זכאין או חייבין יש להם

לחם לשובע ואצ"ל המים, אבל אנו עיקר כל הנהגותינו ומאכלנו ומשתנו בענין מחודש, כי אין לנו לחם ביום אחד לימים הרבה כשאר האומות שנפשם שבעה בספוק המזון שרואין בין ידיהם ועמהם, ואינו עמנו כי אם דבר יום ביומו, ואפילו המים שהן הפקר לכל העולם ואין לאדם מחיה זולתם כבר נסתלקו ממנו כשמתה מרים שנסתלק הבאר, ומאחר שכל ענינינו נמשכין אחר העונש והשכר, הנה אנו מחודשים בהנהגה יותר משאר האומות.

23. במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ו

(ו) וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשֵּׂרָפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת הָעַם וַיָּמָת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל:

24. רבינו בחיי במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ה

ועוד שנענשו בעונש זה, כי הנחשים האלו שנענשו בהם היו הנחשים עצמן שהיו במדבר למיני הרבה, הוא שכתוב: (דברים ה, טו) "המוליך במדבר הגדול והנורא" וגו', וכל ארבעים שנה לא נזק בהם אחד מישראל, שהיה ענן אחד משבעה עננים לפניו והורג נחשים ועקרבים שלא יזיקום, והיה הענן ההוא מיוחד לפלא הזה, ועכשיו בשנת הארבעים כשהוציאו דבה בדבר שהוא להם מדה טובה ומעולה שלח הקדוש ברוך הוא בהם את הנחשים השרפים, וזהו שלא אמר וישלח ה' בעם נחשים שרפים אלא "הנחשים השרפים" שבמדבר, כלשון: (שמות ח, ז) "הנני משליח בך את הערוב", כלומר הערוב שבמדברות. כי לא היה בריאה חדשה לשעה אלא שכבר היו הנחשים והערוב במדבר.

25. ספר חובות הלבבות שער ד - שער הביטחון פתיחה

ומי שבטוח בזולת ה' מסיר האלקים השגחתו מעליו, ומניח אותו ביד מי שבטח עליו ... ואם יבטח על חכמתו ותחבולותיו וכח גופו והשתדלותו יעזבהו ה' לנפשו ויגע לריק ויחלש כחו, ותקצר ותחבולתו מהשיג חפצו,

מטרת נחש הנחשת - להסתכל לאתגר בעיניים

26. במדבר (פרשת חקת) פרק כא פסוק ח - ט

(ח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לָךְ שֵׁרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֶס וְהָיָה כָּל הַנְּשֻׁךְ וְרָאָה אֹתוֹ נָחִי: (ט) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נָחֵשׁ נְחֻשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּס וְהָיָה אִם נִשְׁךְ הַנְּחָשׁ אֶת אִישׁ וְהִבִּיט אֶל נָחֵשׁ הַנְּחֻשֶׁת נָחִי:

27. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

כיוצא בדבר אתה אומר עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי, וכי נחש ממית או נחש מחיה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים - היו מתרפאין, ואם לאו היו נימוקים.

28. נפש החיים שער ג - הערות פרק יב

ר"ל כשהסתכלו כלפי מעלה להנח" השרף והתבוננו בכוח הרע ועכ"ז בטלוהו מלבם ולא השגיחו על כחו הנורא ושעבדו את לבם באמת רק לאביהם שבשמים לבד היו מתרפאין. והוא אמיתת ענין המתקת כחות הדינים בשרשם. והוא מבואר למבין:

29. כתונת פסים במדבר פרשת בהעלותך

(רבי יעקב יוסף הכהן (כ"ץ) היה גדול תלמידי הבעש"ט עם המגיד ר' דב ממזריטש) ויש להבין, הא התמיה היא רק וכי נחש מחייה, ול"ל וכי נחש ממית, דודאי ממית הוא, וקשה קיצור וסתירה, קיצר בסיפא וסתירה ברישא. ולדברינו אתי שפיר, דר"ל כי הכזב והחנופה שהוא נחש הממית, איך ישתמש בו לרפואה שיהי' נחש מחייה, דבר סותר ותימה. ומשני, במכוון לשם שמים, שמסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין לבם לאביהם שבשמים, וגם אם ישתמש בדברים של נחש הממית שצריך לרפואה, יהיו מתרפאין

30. הרב מנדי קמינקר (מבוסס על ליקוט שיחות)

ובתורת החסידות מובא הסבר נפלא: הנחש מסמל את הרוע והטומאה בעולם. על פניו נראה כי הרוע והקדושה הם שני הפכים. אך כאשר מרימים את הנחש על 'נס' ומביטים על מקורו, אנו מגלים כי למעשה גם הוא שלוח של בורא העולם. אל לנו להסתכל על הרוע והחטאים בעולם כאילו הם ישות בפני עצמה, נפרדים מבורא העולם. הם נשלחו על ידי האלוקים כדי לפתות אותנו, וכאשר אנו עומדים בפיתוי ומתגברים עליהם אנו מגשימים את המטרה לשמה הם נבראו.

סיכום:

לאחר שישראל מגיעים להר ההר אהרן נפטר מן העולם ויושב הנגב בא להלחם עם ישראל. בפני ישראל עמדו שתי אפשרויות: 1. להילחם. 2. לברוח. עם ישראל בוחר לברוח ורק לאחר שחוזר שמונה מסעות לאחור הוא מבין שטעה ובוחר להתמודד. הבחירה הראשונה של עם ישראל לא להלחם גררה אחריה תסכול ותלונות שהביאו עליהם את הנחשים והשרפים. דרך נחש הנחושת הקב"ה מלמד את עם ישראל שכאשר עומדות בפנינו שתי אפשרויות, להתמודד או לברוח תמיד נבחר באפשרות להתמודד ורק מתוך ההתמודדות נוכל לראות התקדמות.